

ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА ГРОМАДЯН УКРАЇНИ БРАТИ УЧАСТЬ В УПРАВЛІННІ ДЕРЖАВНИМИ СПРАВАМИ

Проблема взаємин і взаємозв'язків громадянина з владою завжди була надзвичайно актуальною. Право громадян України на участь в управлінні державними справами де-юре забезпечує їх включення у сферу політики, являючись юридичним вираженням суверенітету народу та формою здійснення ним своєї установчої влади. Крім того, конституційне право громадянина на участь в управлінні справами держави являє собою основну гарантію переходу до системи політичної демократії та наближення до тієї ідеальної моделі суспільства, яка називається громадянським суспільством.

Відповідно до ст. 38 Конституції України [1] участь громадян в управлінні державними справами є їхнім правом, але з точки зору політики і права — певною мірою і обов'язком [2, с. 33]. В системі політичних прав означене право є головним і співвідноситься з іншими політичними правами як пріоритетне політичне право. Основною кваліфікаційною ознакою, що відокремлює його від інших політичних прав, є особиста, безпосередня участь кожного окремого громадянина України у здійсненні безпосереднього народовладдя, вирішенні державних справ у сфері законодавчої, виконавчої та судової влади, місцевого самоврядування.

Особливості гарантування конституційного права громадян України брати участь в управлінні державними справами обумовлені його політичним змістом, комплексною структурою. Воно забезпечується системою загальних і спеціальних гарантій, передбачених законодавством України, яка складається із правових гарантій, що забезпечують реалізацію права участі громадян України як конституційно-правового інституту і гарантій кожного з конституційних політичних прав, що входять до його складу. Вони складають дві основні групи: нормативно-правові та організаційно-правові.

Під гарантіями конституційного права громадян України брати участь в управлінні державними справами в науковій літературі розуміють сукупність передбачених Конституцією і законами України умов, засобів та способів, що забезпечують безперешкодну реалізацію громадянами України права брати участь у здійсненні усіх видів публічної влади, вирішувати державні справи безпосередньо або через своїх представників в органах державної влади і місцевого самоврядування, його охорону і захист через правові форми діяльності держави, її органів, органів місцевого самоврядування, правозахисних організацій та самих громадян [3, с. 31-36].

На жаль, на сьогодні існує недосконалість нормативно-правових засобів охорони та захисту прав людини, що є однією з основних проблем юридичного гарантування останніх в Україні. Такі засоби набувають декларативного характеру, позбавлені реального юридичного ефекту, а тому здатні дискредитувати правову політику держави.

Для удосконалення нормативно-правового забезпечення конституційного права, що досліджується, необхідно внести наступні зміни у чинне законодавство України.

1. Оскільки чинні виборчі закони, Закон «Про державну службу» та Закон «Про службу в органах місцевого самоврядування» не містять в собі норм, які б безпосередньо пов'язували їх з правом участі громадян України у здійсненні влади, в управлінні державними і місцевими справами, то, на нашу думку, доцільним є прийняття окремого законодавчого акту, в якому було б визначено форми участі громадян України у здійсненні безпосереднього народовладдя, державної влади і місцевого самоврядування.

2. Потребують визначення види референдумів та суб'єкти їх забезпечення в розділі III Конституції України. Закон України «Про всеукраїнський і місцеві референдуми» також потребує прийняття у новій редакції. Зокрема потрібно уточнити коло питань, за якими референдум є обов'язковим, та встановити положення про те, що рішення з цього кола питань не потребує нічийого затвердження і набуває чинності після його опублікування. Крім того, компетенція, функції, форми і методи діяльності організацій та посадових осіб, які мають забезпечувати конституційне право людини і громадянина брати участь

у всеукраїнському референдумі, в законодавстві врегульовані неповно. Тому існує нагальна потреба внести відповідні корективи до чинного закону та врахувати їх при підготовці проекту нової редакції закону.

3. Необхідно вирішити питання щодо прийняття в Україні спеціального єдиного нормативного акту, який би регулював проведення виборів — Виборчого кодексу. Кодифікація вітчизняного виборчого законодавства має відбуватися шляхом визначення загальної частини, яка б охоплювала «рамкові» норми, що стосуються регулювання загальних, принципових питань виборів, пов'язаних з реалізацією громадянами своїх виборчих прав, вибором типу виборчої системи, демократичністю проведення виборів (визначення строків та етапів виборчого процесу, складання списків виборців, принципів виборів, критеріїв формування виборчих округів та виборчих комісій, їхній статус та організація роботи, встановлення результатів виборів і т. д.) та особливої частини, норми якої регулювали б специфіку проведення різних видів виборів.

4. Потребує удосконалення й законодавство у сфері реалізації права громадян України на доступ до державної служби та служби в органах місцевого самоврядування. Для того, щоб відбір державних службовців був об'єктивним, треба закріпити кваліфікаційні вимоги на рівні законодавства. Конкурсний відбір службовців в органи державної влади, мабуть, є найбільш об'єктивною процедурою зарахування на державну службу. Об'єктивний конкурсний відбір усуває можливість зайняття відповідальних посад нефахівцями у своїй галузі, забезпечує високий професіоналізм, демократичність і результативність управління і, таким чином, повинен застосовуватись частіше.

Тільки при ефективній реалізації запропонованих заходів можна говорити про реальні нормативно-правові гарантії права українських громадян на участь в управлінні державними справами.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. [Текст] // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Грабильніков А. В. Поняття конституційного права громадян України брати участь в управлінні державними справами [Текст]

/ А. В. Грабильніков // Часопис Київського університету права. — 2004. — № 2. — С. 32-36.

3. Скібіна О. О. Конституційні гарантії права громадян України на участь в управлінні державними справами [Текст] / О. О. Скібіна // Проблеми законності : Респ. міжвідом. наук. зб. / відп. ред. В. Я. Тацій. — Харків : Нац. юрид. акад. України, 2004. — Вип. 65. — С. 31-36.